

Evaluatie aanpak droogteperiode West-Vlaanderen 2019

1. Samenvatting

De uitzonderlijke droogte wordt steeds minder uitzonderlijk. De feiten halen ons in.

In vergelijking met 2017 en 2018 namen waterbeheerders in 2019 nog meer en vooral nog vroeger hun voorzorgen om het water zoveel mogelijk te bufferen. Het opgebouwde neerslagtekort leidde op 29 april zo tot een opschaling van 'normaal beheer' naar 'niveau 1: preventieve maatregelen'. Er waren toen al indicaties van problemen, echter heel lokaal. Op 9 mei volgde bij de VMM een overleg met alle waterbeheerders om de preventieve maatregelen op elkaar af te stemmen.

Het neerslagtekort bleef. De afvoer voor de IJzer bereikte historische laagtes. Tot begin juli was er geen noodzaak aan bijkomende verscherpte maatregelen. In de tweede helft van juni was er tussen 23 en 30 juni een hittegolf en daalden afvoeren op de waterwegen snel, in het bijzonder voor de IJzer. Eerste week juli bleef ook zo goed als droog.

Na de hittegolf kwam de beregening snel op gang. Het dalende peil van de IJzer gaf begin juli al moeilijkheden. Na overleg met De Vlaamse Waterweg en de betrokken polderbesturen bleek het peil al op 2m84 (streefpeil is 3m14) en bleef het dagelijks met 3-4cm dalen en waren geen bijkomende (preventieve) maatregelen meer mogelijk die de waterbeheerder in eigen beheer kon nemen.

Het leidde tot de vraag van de conservator van De Blankaart voor een captatieverbod in het Blankaartbekken en aansluitend het advies van de Zuidijzerpolder op vrijdag 5 juli om een captatieverbod in het IJzerbekken in te stellen. Op vraag van de gouverneur stopte De Watergroep de inname uit de IJzer op 5 juli.

In de provincie Antwerpen waren er op 2 juli in 9 stroomgebieden al captatieverboden ingevoerd. Na overleg met Limburg volgden er nog enkele op 4 juli. De media-aandacht creëerde een watervaleffect: landbouwers capteerden massaal water uit de West-Vlaamse waterlopen. Dit bleek onder meer uit de aanvragen van captatievergunningen in de poldergebieden.

De berichtgeving was ook alarmerend. Het Laatste Nieuws titelde bijvoorbeeld op 4 juli 'zo droog dat plezierboten vastlopen' over het peil van de IJzer en op 8 juli was er een tekststuk over

'mogen we morgen ons gras nog sproeien? Droogtecommissie beslist vandaag over ons waterverbruik'.

Op Vlaams niveau was op 8 juli het advies echter om de droogtetoestand aan te houden op 'niveau 1: preventieve maatregelen'. Uit de indicatoren van De Vlaamse Waterweg, de vraag van ANB om een captatieverbod op ecologisch kwetsbare waterlopen in te stellen en de vraag van de VMM voor een captatieverbod in het Blankaartbekken, bleek nochtans de nood aan bijkomende coördinatie en een opschaling. De Zuidijzerpolder trok op 9 juli de verleende captatievergunningen in. Bijkomend waren er meldingen dat de drinkwatervoorraad van vee in het IJzerbekken in gedrang kwam door (snel) dalende peilen op onder meer de Poperingevaart (die uitmondt in de IJzer). Het peil op de IJzer zakte ondertussen tot 2m79 (in 2018 was er een captatieverbod bij 2m80).

Een captatieverbod in het ganse IJzerbekken op 10 juli vormde zo een noodzakelijke volgende stap. Dankzij de preventieve inspanningen van de waterbeheerders kwamen we in West-Vlaanderen pas dan in een verbodsscenario, anders was een captatieverbod al twee weken eerder aan de orde. Op 18 juli verleende de Droogtecommissie dan het advies om op te schalen naar niveau 2: coördinatie maatregelen'.

2 Aanpak

De droogteperiodes van 2017 en 2018 stelden ons waterbeheer voor ongeziene uitdagingen. West-Vlaanderen is nog meer dan de andere Vlaamse provincies kwetsbaar op vlak van waterbeschikbaarheid. Eén derde van de provincie is poldergebied met een continue dreiging van verzilting. Er is de sterke afhankelijkheid van neerslag en 'vreemd' water (water dat provincie binnenstroomt). In tijden van droogte hebben we, zeker in het kleine IJzerbekken, al gemerkt dat de aanvoer dreigt stil te vallen. Als landbouwprovincie is West-Vlaanderen toonaangevend in de agrofoodsector, maar het maakt bedrijven ook steeds afhankelijker van oppervlaktewater. En dan is er nog het Kusttoerisme met serieuze uitdagingen voor de drinkwaterbevoorrading.

De bevindingen en lessen uit 2017 en 2018 waren inspirerend voor de aanpak in 2019.

- **Maatwerk** is en blijft belangrijk via een regionaal overlegplatform. Naast de verhoogde kwetsbaarheid van West-Vlaanderen voor watertekort is de waterbehoefte ook verschillend

afhankelijk van de regio en de periode van het jaar. Geen enkele droogteperiode is identiek. De gebiedsgerichte insteek realiseren we via het provinciaal droogteoverleg.

- **Planvorming, transparante procedures.** Betere afbakening van de duur van beperkende maatregelen, modelbesluitvorming en een gemeenschappelijke taal via een droogtewoordenboek. Bij de droogteperiode in 2017 was er geen kant-en-klaar scenario ter beschikking. Een plan voor de aanpak van watertekorten - gekoppeld aan een droogteperiode, was er nog niet. Sindsdien zijn heel wat beleidsplannen en acties op touw gezet die zowel inzetten op de vraag- als op de aanbodzijde. Voor de reactieve aanpak tijdens een droogteperiode is op Vlaams niveau in 2019 het draaiboek waterschaarste en droogte geactualiseerd en voor alle overlegstructuren een vergadersequentie en een permanentiekalender vastgelegd. De Vlaamse afspraken zijn verder vertaald in een West-Vlaams draaiboek.
- Nood aan accurate **monitoring, kennisopbouw** voor onze besluitvorming en een **afwegingskader** voor waterverdeling in tijden van schaarste. Als (bestuurlijke) overheid beperk je individuele vrijheden van je inwoners. Tijdelijk geen water onttrekken uit de rivier of niet kajakken bij blauwalgen. Dit vergt maximaal real-time informatie over de situatie op het terrein. Er zijn initiatieven lopende, zoals het project 'internet of water' dat in West-Vlaanderen bijkomend 500 sensoren zal installeren met waterkwaliteitsparameters. Er blijft nog een duidelijke behoefte aan eenduidige wetenschappelijke inzichten: wanneer ontstaat bij blauwalgen of een verhoogde geleidbaarheid een risico op de volksgezondheid voor mens en dier? We hebben al stappen gezet, maar hebben nog werk op de plank.
- **Heldere, eenduidige communicatie.** Communiceer helder, met een duidelijke boodschap. Leg het eenvoudig uit. In 2018 was de communicatie verwarrend. In tijden van droogte met verbodsbepalingen is er nood aan bevattelijke en toegankelijke informatie. De initiatiefnemer communiceert en elke partner vertaalt mee dezelfde boodschap. Een dashboard met een overzicht van lopende maatregelen is in ontwikkeling door VMM. Voor West-Vlaanderen is er het informatiepunt www.west-vlaanderen.be/waterschaarste. De watergebruiker vindt er een overzicht van de beperkende maatregelen met aanduiding van het gebied. Er is nood aan een nog meer dynamische weergave van de maatregelen.
- Inzetten op versterkte **handhaving**. Spaarzaam watergebruik is een verantwoordelijkheid van iedereen. Als er een verbod geldt om water te capteren uit de waterlopen, moet dit door iedereen worden nageleefd. Bij handhaving richten we ons niet specifiek op een doelgroep. Met de waterbeheerders werden risicogebieden in kaart gebracht. Er was ondersteuning voor de politiediensten met specifieke richtlijnen voor effectieve handhaving. De gouverneur

maakte afspraken met de procureur. Omdat betrapting op heterdaad moeilijk blijft, waren er ook gerichte acties met luchtsteun.

- **Gedragwijziging** in waterverbruik en waterhergebruik stimuleren. Handhaving is en blijft het sluitstuk van een integraal waterbeleid. Sensibilisering gaat er aan vooraf. Klemtoon op spaarzaam en doordacht watergebruik. En structurele ingrepen vergen tijd. Als vertegenwoordiger van de overheid vervullen we een voorbeeldrol.

3 Besluitvorming

Het provinciaal droogteoverleg is bij een eventuele droogteperiode voorzien op woensdag. Dit laat afstemming toe met de adviserende organen (projectgroep en Droogtecommissie) en met andere provincies over onder meer de communicatie.

Op woensdag 12 juni 2019 organiseerde de gouverneur een eerste bijeenkomst. Functie was het informeren van de partners over de droogtetoestand en de aanpak in 2019. Ook kennisverwerving kwam aan bod, met een toelichting over het onderzoek van de Bodemkundige Dienst naar het effect van dag- en nachtberegening. Dit initiatief werd gesmaakt en suggestie is alvast om dit bij herhaling nog vroeger in het voorjaar in te plannen.

Het provinciaal droogteoverleg kwam daarna nog vier keer bijeen: op 10 juli, 24 juli, 13 augustus en 2 oktober. Een overzicht van de besluitvorming is weergegeven in onderstaande tabel. Op 28 augustus en 3 september was er droogteoverleg aangekondigd, maar uiteindelijk geannuleerd door de aanhoudende droogte. Wel was er via digitale procedure de beslissing om opnieuw captatie toe te staan voor twee waterlopen, de Mandel en de Gaverbeek.

Nr	Datum	Besluit	Opheffing
1	10 juli 2019	Captatieverbod IJzerbekken	3 oktober 2019
2	24 juli 2019	Uitbreiding captatieverbod onbevaarbare waterlopen en de afgesloten meanders van de Leie en de Schelde	3 september 2019
3	3 september 2019	Versoepeling captatieverbod onbevaarbare waterlopen en de afgesloten meanders van de Leie en de Schelde met De Mandel en de Gaverbeek	1 oktober 2019

Het IJzerbekken is sterk afhankelijk van neerslag. Ook op dat vlak zit het tegen. De weerkaarten van deze zomer tonen aan dat dit stuk van West-Vlaanderen beduidend minder regen kreeg dan de rest van Vlaanderen. Beperkende maatregelen in West-Vlaanderen kunnen leiden tot inname van water over de taal- en landsgrenzen. De préfet du Nord nam op vraag van de gouverneur op 25 juli 2019 verscherpte maatregelen in Franse deel van het IJzerbekken. Op 25 september werden deze maatregelen verlengd tot 30 november en zelfs verstrengd. De lage grondwatertafel vormt er een belangrijke overweging net als het feit dat deze zich pas aanvult na oktober als de planten niet meer drinken op de bodem. Tot 30 november geldt er bijvoorbeeld het verbod om het gazon en sportterreinen te sproeien, de auto te wassen en voor landbouwers is irrigatie niet toegelaten op maandag, dinsdag, zaterdag en zondag telkens tussen 10u en 19u. Overtreders riskeren er (ook) boetes tot 1500 euro en er is verscherpte controle door zowel politie, gendarmerie als boswachters.

Aanhoudende droogte verhoogt het brandrisico. Tijdens de periode 24 juli tot 19 augustus vaardigde de gouverneur een kampvuurverbod uit in gans West-Vlaanderen en een rook- en vuurverbod in de natuurdomeinen.

Net als in 2018 waren potentieel toxische blauwalgen aanwezig in heel wat waterlopen en plassen. De VMM publiceerde een overzicht van de meldingen, de Vlaamse Waterweg deed dit voor de bevaarbare waterwegen in haar beheer. In West-Vlaanderen was het telkens de betrokken burgemeester die besliste tot een verbod op recreatie en/of captatie. De waterbeheerders hanteerden niet hetzelfde modelbesluit en ook de opvolging kon stipter. Zo is het frappant dat er tussen 17 juli en 9 september geen meting was in Izegem langs het Kanaal Roeselare-Leie. Een geplande hengelvwedstrijd op 7 september ging niet door, ondanks frequente contacten tussen de organisator en de stad en dit terwijl de metingen op 9 september aantoonde dat het microcystinegehalte een recreatieverbod niet langer noodzakelijk maakte. Het verbod was eind oktober zelfs nog steeds van kracht. De vindbaarheid van de besluitvorming op de gemeentelijke websites was ook vaak een hele klus.

Het (te) lang aanhouden van het captatie- en recreatieverbod, past niet in de geest van de politionele bevoegdheden van de burgemeester en maakt handhaving van het verbod niet meer haalbaar. Eerder krijgt het verbod dan een sensibiliserende functie. Net dit is het kader waar vooraf aandacht aan was besteed. Niet onmiddellijk naar verbodsbepalingen grijpen, maar iedereen informeren over de risico's en appelleren op ieders verantwoordelijkheidszin. Dat is een aanpak die in Nederland al langer werkt. Er waren verschillende gezondheidsniveaus voorbereid

door de werkgroep, maar deze zijn in de praktijk niet toegepast. Een belangrijk aandachtspunt is om bij aanwezigheid van blauwalgen meer in te zetten op sensibiliseren en waarschuwen, eerder dan verbod. De drempelwaarden om een captatieverbod in te stellen, zijn vastgelegd op een microcystinegehalte van 1µg/l. Deze waarde is gebaseerd op een advies van de Wereldgezondheidsorganisatie en studie van de Nederlandse warenautoriteit van 2006. Bijkomend onderzoek is wenselijk, ook naar de draagwijdte van de beperkende maatregelen. Nu is captatie enkel verboden voor landbouwdoeleinden en niet voor andere activiteiten. Recreatie is voor enkele disciplines niet meer toegelaten: de opsomming van de disciplines is onvolledig en houdt onvoldoende rekening met de waarschijnlijkheid van blootstelling.

4 Bevindingen

Alle partners in het provinciaal droogteoverleg werd gepolst naar hun evaluatie van de aanpak van de droogteperiode. Hun bevindingen zijn verwerkt en in onderstaande reflectie gegroepeerd weergegeven.

4.1 Op niveau van beeldvorming

- **Van indicator tot beslissing**

Er is nood aan een evaluatie van de frequentie van aanleveren van indicatoren en de weging van de indicatoren in de besluitvorming. In heel wat adviesverlening krijgen de weervoorspellingen een prominente plaats, terwijl de voorbije neerslag en actuele problemen meer objectieve parameters vormen. De voorbije zomer bleek de onbetrouwbaarheid van de weervoorspellingen.

- **Indicator neerslag**

De gemiddelde neerslag voor een specifieke periode in Ukkel wordt als referentie gebruikt voor de meteorologische droogtetoestand. Het [milieurapport](#) verwijst naar de lagere maandelijkse neerslaghoeveelheden in de kuststreek, behalve tijdens de herfst. Opvallend is ook de lagere neerslaghoeveelheid in een deel van het IJzerbekken. Het is een jaarlijks weerkomend gegeven waar de betrokken landbouwsector al decennia mee te maken heeft. Dit vertaalt zich ook in de droogte-kaarten op www.waterinfo.be. Droogtetoestanden startten de laatste drie jaar klassiek in het IJzerbekken. Is het mogelijk de referentiewaarden af te stemmen op de lokale situaties?

- **Geleidbaarheid als verziltingsindicator**

Een eerste proefopstelling met zout-continumetingen werd gerealiseerd in een samenwerking tussen VMM en De Vlaamse Waterweg. De proefopstelling had als doel om de waterkwaliteit te meten en op die basis te kunnen beslissen over waterdoorvoer van Kanaal Plassendale-Nieuwpoort naar de IJzer en van de IJzer richting het Lokanaal. De omstandigheden dit jaar waren bijzonder omdat de neerslag begin juni zorgde voor een optimale waterkwaliteit van de IJzer. Het KPN-water was te zout om de IJzer aan te vullen; het verbruik op de IJzer met bijhorende peildaling was vervolgens te hoog om nog water af te laten naar het Lokanaal. Operationeel leverde het dus niet de gewenste meerwaarde, zij het wél om te beslissen niet tot waterallocatie over te gaan. Maar zeker en vast leverde de continuumeting op elk moment van de dag aan wie het wilde weten een zicht op de waterkwaliteit zonder handwerk met metingen ter plaatse en tabellenwerk. Verder uitbreiden van dit meetnet past in de doelstelling om eenvormiger en toegankelijker real time info beschikbaar te stellen. Specifiek voor de IJzer is er voor de procedure van het omgekeerd spuibeheer ook nood aan absolute drempelwaarden. Dit om het inlaten van zeewater voor de glasaal niet meer toe te laten eens een bepaalde drempelwaarde bereikt is.

- **Fijnmaziger meten van debiet of peilen door waterbeheerders**

De beoordeling van de indicatoren in de Vlaamse projectgroep besteedt aandacht aan waterlopen in beheer door De Vlaamse Waterweg en de VMM. Er is beperkte aandacht voor de waterlopen in beheer door de provinciale dienst waterlopen. Gegevens over waterlopen in beheer door de polders ontbreken in de beoordeling. Deze informatie is essentieel om tot een betrouwbare beoordeling voor de lagergelegen gebieden te komen. Tijdens het provinciaal droogteoverleg komen deze peilen aan bod alsook een gecoördineerde rapportering over de geleidbaarheidswaarden in het (polder)gebied. Kortom, meer meten en (nog) meer samen ter beschikking stellen van de gegevens. Het goed ontsluiten van de meetwaarden en eenvoudig, helder rapporteren.

Er ontbreekt een globaal kader met afspraken over (minimale) drempelwaarden in peilbeheer. De beoordeling van de droogtetoestand mag zich meer baseren op deze objectieve parameters. Uitlezen van meetwaarden is vaak nog echt terreinwerk.

Een verlaagd peil kan ook leiden tot diepgangbeperkingen voor de scheepvaart. Vanaf 2020 is er verhoogde beroepsvaart op de IJzer door het innovatief project om 440.000 ton baggerspecie van Nieuwestede Houthulst via de IJzer af te voeren met vanop afstand bediende schepen. Diepgangbeperking levert De Vlaamse Waterweg imagoschade op in haar missie om

beroepsvaart te promoten door de financiële repercussies voor de beroepsvaart en aanverwante bedrijvigheid. Het vergt een aangepast captatiebeleid. Hoe verminderen we de waterbehoefte van de drinkwaterproducenten en de landbouwers en welke drempelwaarden of -momenten leggen we vast om beperkingen in te voeren?

- **Ecologisch kwetsbare waterlopen?**

De Vlaamse projectgroep nam in haar advies de vraag van ANB mee om captatieverboden in te voeren op de ecologisch kwetsbare waterlopen. Er is nood aan verdere onderbouwing van dit criterium. Nu was enkel een Excel-tabel beschikbaar met een opsomming van een aantal waterlopen, zonder bijkomende duiding. De afgesloten meanders van Schelde en Leie kwamen zelfs niet op de lijst voor. Op verzoek van ANB zijn deze meanders toch gevat door het captatieverbod in West-Vlaanderen op 24 juli 2019.

Er is de vraag om naar analogie van andere provincies ook voor West-Vlaanderen een kaart te maken met stroomgebieden die ecologisch waardevol zijn zodat vooraf al eventuele alternatieven onderzocht kunnen worden. In volle droogteperiode is het niet evident om ad hoc zo'n alternatieve waterbronnen aan te boren.

- **Zilte toepassingen**

Enkele drinkwatermaatschappijen startten projecten op om te ontzilten. De aanbeveling uit eerdere droogteperiodes blijft geldig dat meer onderzoek aangewezen is om in te schatten welke type waterkwaliteit gewenst is voor het irrigeren van welk type gewas.

Bij uitbreiding is er nood aan kennis over de geleidbaarheid en de gevolgen ervan. Onderzoeken als TOPSOIL bieden hierin heel waardevolle inzichten.

- **Klimaatstresstest** voor elke gemeente

Hitte, droogte, wateroverlast en overstromingen vormen een risico voor steden en dorpen. Voor de bewoners. En de infrastructuur. Om te weten wat en waar het mis kan gaan, doen gemeenten in 2019 de stresstest.

Elke Nederlandse gemeente is immers verplicht om voor 2020 de [klimaatstresstest](#) uit te voeren. De test valt onder het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie, dat Nederland moet voorbereiden op de gevolgen van klimaatverandering. De ervaringen van de Nederlandse gemeenten kunnen inspireren om ook in Vlaanderen deze risicoanalyse ingang te doen vinden.

- Nood aan **kennisopbouw** over waterkwantiteit en waterkwaliteit

Heel veel aspecten vergen nader onderzoek. Er zijn de specifieke aspecten van verzilting. Hoe herstelt de natuur? Wat zijn de effecten van verhoogde geleidbaarheid? Wat zijn drempelwaarden beregenen en voor menselijke consumptie?

Hoeveel water wordt onttrokken? Dit is op vandaag een blinde vlek. Deze informatie is echter noodzakelijk om de waterbalans sluitend te maken en het beleid helemaal rond te krijgen.

- Nood aan kennisopbouw over **blauwalgen**

Ook over blauwalgen blijkt er nog veel kennisopbouw mogelijk. Waarom hanteren we de strenge drinkwaternorm als criterium voor captatieverbod voor landbouwdoeleinden? Is dit terecht? Er is dringend meer onderzoek nodig naar de ontwikkeling van blauwalgen, de preventie, de te hanteren normen, de persistentie van de schadelijke stoffen na irrigatie.....

Binnen de CIW werkgroep 'Blauwalgen' werd vanuit het Departement Landbouw en Visserij naar voor geschoven om de WHO-richtlijnen rond aanwezigheid van microcystines in irrigatiewater te volgen. Daarom komt de norm voor het opleggen van een captatieverbod voor irrigatie te liggen op een grenswaarde van 1 µg/L. Dit is een normering die even streng is als bij drinkwater (na behandeling) en 20 keer strenger ligt dan de gehanteerde norm voor 'in-water' recreatie.

Worden andere sectoren (andere dan recreatie) ongemoeid gelaten omdat er geen normeringen zijn? Zou het – omwille van het ontbreken van kennis en kunde – niet logischer zijn dat dezelfde strenge normeringen aangehouden worden voor alle sectoren (tenzij er wetenschappelijk bewijs is dat het hoger mag)?

En hoe werden bedrijven met vaste captatiepunten geïnformeerd? Werd een onderscheid gemaakt tussen landbouwbedrijven en niet-landbouwbedrijven?

Omwille van de strenge captatiebepeningen voor irrigatie is er nood aan een wetenschappelijke onderbouwing van de gehanteerde normeringen. Onderzoeksvragen kunnen zijn:

- Is er een verschil tussen gebruik van met microcystines belast irrigatiewater bij vollegronds teelt dan wel bij hydroteelt.
- Is die 1 µg/L een correcte grens? Vanaf wanneer is er een (te hoge) accumulatie in de gewassen?
- Hoe remediëren of voorkomen? Wat kunnen we toepassen op locaties die gevoelig zijn voor de 'groei' van blauwalgen?

Het Kanaal Roeselare-Leie is het snelst, het langst én het meest geïmpacteerd door blauwalgen in droogteperiode. Aanbeveling is om een programma te starten voor een brongerichte aanpak om het opkomen van blauwalgenbloei te vermijden of uit te stellen: input van vuilvracht/nutriënten terugdringen en een minimale zomertoevoer van water uit regio Roeselare uitwerken.

- Gebruik oppervlaktewater door niet-landbouw

De studie '[Socio-economisch belang van water in Vlaanderen](#)' werd in opdracht van Vlakwa in 2019 geactualiseerd. Als absolute grootverbruiker voor West-Vlaanderen van oppervlaktewater blijken dit bedrijven die behoren tot de categorie 'opslag en vervoerondersteunende activiteiten'. Om te sleutelen aan het beschikbare wateraanbod en -behoefte is het wenselijk om zich te hebben op wie deze grootverbruikers zijn, hoe ze het captatieverbod naleven en welke alternatieven ze eventueel aanwenden en of er andere waterbronnen (eventueel ontzilt zeewater) mogelijk zijn voor hun bedrijfsvoering? Kan dit het voorwerp uitmaken van een detailstudie die hieruit voortvloeit met bijhorende planvorming, eventueel in opdracht van Vlakwa?

4.2 Op niveau van besluitvorming

- **Uniform captatiebeleid**

De West-Vlaamse polderbesturen lieten door hun algemene vergadering een bijzonder politiereglement goedkeuren over captaties in het poldergebied. Het is niet gelukt om dit ook nog door de minister te laten goedkeuren. Hierdoor hadden de polderbesturen opnieuw geen toezichthoudende bevoegdheden om tijdens de droogteperiode zelf een captatieverbod te handhaven.

Zo'n instrument laat nochtans toe flexibel in te spelen op lokale situaties waar captatie onder gecontroleerde omstandigheden wel nog beperkt kan. Zo was er een herhaaldelijke vraag vanuit de landbouworganisaties om drinkwater voor vee. In enkele situaties zijn afgelegen hoeves niet aangesloten op het leidingwaternet. Het polderbestuur is goed geplaatst om dit onder hun toezicht te organiseren. Ze kunnen preventief optreden om voldoende drinkwater voor het graasvee te behouden. Immers, eens het water is opgepompt voor beregening, is er voor het vervolg van het seizoen geen drinkwater meer voor het vee in de weiden.

Een polder beschikt over weinig middelen en mensen. De ingelanden zorgen grotendeels zelf voor de financiering van de werking. Captaties in de polder gebeuren in sterke mate door

groentetelers van buiten de polder. Via een bijzonder politiereglement kan de polder ook voorwaarden opleggen aan niet-ingelanden om er water te onttrekken.

Er was een captatieverbod voor bijna gans de provincie. Dit is duidelijk en eenvoudig te handhaven. Enkele kansen voor captatie worden echter uitgesloten, leidend tot economische schade. Een specifiek instrument voor polderbesturen biedt wel mogelijkheden tot maatwerk. Het specifieke verziltingsaspect zet de nood aan een aanpak op maat in het poldergebied nog meer in de verf.

De Vlaamse Waterweg stuurde haar captatiebeleid bij vanuit de eerdere droogteperiodes. Enkel op vaste locaties is captatie nog toegelaten. De captatiepunten zijn niet bepaald vanuit de waterbehoefte in een bepaald gebied. Omwille van blauwalgen was captatie zelfs voor het Kanaal Roeselare-Leie gedurende een bepaalde periode helemaal niet meer mogelijk. De Vlaamse Waterweg stelde zich heel soepel op en paste haar beleid aan. Dit wordt gewaardeerd en vraag is om dit blijvend te doen in samenspraak met de betrokken partners.

- **Regelgeving**

Ondertussen zijn heel wat initiatieven opgestart om gepaste handvaten aan te reiken als een droogteperiode zich aandient. Op Vlaams niveau is een kader in uitwerking voor captatie in alle onbevaarbare waterlopen, maar ook voor beperkingen in gebruik drinkwater voor toepassingen die geen drinkkwaliteit vereisen. Het uitvoeringsbesluit voor captatie in onbevaarbare waterlopen kwam er nog niet, waardoor de gouverneur nog steeds via art. 128 van de provinciewet een captatieverbod instelt.

Het drinkwaterbesluit is wel aangepast (19 juli 2019) en maakt handhaving mogelijk via het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid. Welke toepassingen er in welke situaties niet meer mogen, is nog niet duidelijk. Van dit scenario is tijdens de zomer bewust geen gebruik gemaakt. De drinkwaterproducenten gaven telkens aan dat de bevoorrading niet in het gedrang was. Bovendien is het belangrijk om niet te snel de beslissing te nemen tot invoeren van gebruiksbepalingen op leidingwater. In andere landen vooral sensibiliserend effect. Trigger verbruik is er eerder door neerslag en temperatuur, zoals aangetoond in een recente studie van Patrick Willems.

- **Afsprakenkader en modelbesluiten**

De droogteperiode van 2019 was beter voorbereid dan de voorbije jaren. De projectgroep volgde vanaf mei tweewekelijks de situatie nauw op en werkte aan ondersteunende documenten. Toch was er begin juli slechts één modelbesluit gevalideerd door het CIW. Een gemeenschappelijk droogtewoordenboek, een overzicht van veelgestelde vragen of andere modelbesluiten waren er niet. Dit was nochtans herhaaldelijk door de diensten van de gouverneurs gevraagd op de verschillende droogte-overlegstructuren. Bijgevolg werkte elke provincie zelf een FAQ verder uit en waren er verschillende besluiten over captatieverboden in omloop, bijvoorbeeld over blauwalgenproblematiek.

Een suggestie is alvast om al begin maart een eerste provinciaal droogteoverleg te voorzien om aanbevelingen (zoals uit waterbalans kuststreek) door te vertalen en preventieve ingrepen af te stemmen voor meer waterbeschikbaarheid tijdens de zomermaanden.

- **Evaluatie rol en adviesverlening projectgroep en Droogtecommissie.** Er is nood aan een evaluatie van de werking van de droogtestructuren.

Het advies van de projectgroep was voor de meeste provincies essentieel om besluitvorming bij te stellen. Doorheen de droogteperiode verminderde de kwaliteit van dit advies echter. De indicatoren waren niet altijd geactualiseerd, de samenstelling van de projectgroep verminderde,... waardoor het advies na verloop een kopie werd van het vorige. De provinciale droogteoverlegstructuren komen bijeen op woensdag of donderdag om het advies van de projectgroep en de Droogtecommissie te vertalen in gebiedsgerichte maatregelen. Begin oktober kwam er zelfs geen advies. Het leidde tot de situatie dat West-Vlaanderen een droogteoverleg had en er besliste om af te schalen. De andere provincies hadden de intentie niet, want ze wachtten op advies van de projectgroep. Het captatieverbod in West-Vlaanderen was streng en diende als tijdelijke maatregel, dit is niet langer dan strikt noodzakelijk. Structureel herstel is op zich geen noodzakelijk criterium om een politiebepsluit aan te houden.

Eenzelfde bedenking geldt voor het opschalen van beheerniveau. Vanuit het draaiboek is er de afspraak om op te schalen als er nood is aan bijkomende coördinatie. Dit was op 8 juli duidelijk het geval. Om redenen van verwachte neerslag en interne organisatie kwam er geen opschaling. West-Vlaanderen kwam op 10 juli tot een captatieverbod. Een gemiste kans om deze West-Vlaamse acties in te passen in een eenduidige Vlaamse communicatie. Limburg had ook al voor de helft van de provincie maatregelen genomen. Oost-Vlaanderen en Vlaams-Brabant gaven aan zich enkel te baseren op het advies van de Droogtecommissie, terwijl er best wat waterlopen in

deze provincies staan. Het advies om op te schalen de week nadien kwam de geloofwaardigheid van een Vlaamse reactieve aanpak niet ten goede.

Een taskforce droogte werd opgericht op Vlaams niveau met (de diensten van) de gouverneurs en de waterbeheerders met als doel besluitvorming voor te bereiden. De taskforce kwam eenmalig bijeen op donderdag 3 oktober. Idem voor de Droogtecommissie die in 2019 op 5 november voor het eerst bijeenkomt.

- **Partners betrokken in droogteoverlegstructuren**

West-Vlaanderen is de landbouwprovincie. De sectororganisaties zijn dan ook vertegenwoordigd in het provinciaal droogteoverleg. Vanuit de pleziervaart en de toeristische sector komen ook vragen om deel te nemen aan deze overlegstructuur.

Ook de industrie geeft meer aandacht aan de droogteproblematiek. VOKA bevroeg haar leden en presenteerde de resultaten op een infosessie 'is uw bedrijf voorbereid op de droogte'. VOKA publiceerde ook een [paper](#) hierover – water ons vloeibare goud. Naar een duurzaam waterbeleid in Vlaanderen.

Het afwegingskader voor waterverdeling is in ontwikkeling. De vragen vanuit deze verschillende sectoren passen eerder in het traject naar dit afwegingskader, dat verwacht wordt tegen de zomer van 2020.

- **Handhaving**

De handhaving was duidelijker voor alle betrokkenen dan voorgaande jaren. Het captatieverbod had een heel duidelijke afbakening wat een voordeel is om te handhaven. Het gelijkmatig instellen van een captatieverbod over een heel stroomgebied is duidelijker en rechtlijnig.

De afspraken over de stapsgewijze handhaving vertaalden zich op het terrein tot een verbeterd contact tussen waterbeheerders en de politiediensten. Algemeen is het aanvoelen dat de handhaving door de politiediensten in 2019 heel wat beter was. Toch blijken er hardleerse overtreders die zich niet laten afschrikken door een maximale boete van 1600 euro. Ook is het aanvoelen dat de signalen vanuit de expertisenetwerken aan de politiediensten vaak leidden tot preventief optreden en ontwijkend gedrag van de inspecteurs op het terrein, terwijl deze signalen net zijn om effectief vast te stellen.

Er waren enkele gerichte acties zoals op 15 juli met een plaatsbezoek door de gouverneur in Lo-Reninge en een reportage op de regionale televisie. Vaststellingen van inbreuken waren vooral de eerste dagen van het captatieverbod, na het eerste weekend al negen vaststellingen van

inbreuken. Over de gehele periode van het captatieverbod stelden de politiediensten 16 processen-verbaal op en waren er verder 23 tussenkomsten waarin er geen proces-verbaal werd opgesteld. In deze situaties kon er geen overtreding worden vastgesteld of werd volstaan met een mondelinge waarschuwing.

Het aanvoelen is dat naar mate de droogte bleef aanhouden er in augustus, begin september een stijging was in het aantal inbreuken, ook al vertaalt zich dit niet in de registraties. Volgende redenen werden hier aangegeven door de landbouwers:

- De boetes wegen niet op tegenover het verlies van de opbrengst van de oogst van de boeren.
Zijn er sancties met meer verstrekkende gevolgen mogelijk bij inbreuken om tegen dit argument in te gaan?
- Er is geen waterleiding om het vee van leidingwater te voorzien, op het voorstel van standpijpen werd niet overal ingegaan.

Een bijkomende maatregel kan zijn een verbod op nachtelijk transport tijdens een captatieverbod. Immers, chauffeurs in dienst van loonwerkers werken 18 u per dag (normale dagtaak aangevuld met watertransporten 's nachts), zijn oververmoeid en in vele gevallen nog piepjong. De veiligheid van de chauffeurs, maar ook van andere mensen komt in het gedrang.

Welke mogelijkheden biedt het kaderdecreet bestuurlijke handhaving om nieuwe instrumenten aan te boren en tot meer adequate handhaving te komen?

- **Alternatieve watervoorraden**

Inzet en hergebruik **effluent**. Bedrijven die effluent ter beschikking stellen aan een ander bedrijf blijven de lozingsheffing betalen. Het schrappen van deze heffing kan zuurstof geven aan investeringen om het totale waterverbruik te reduceren.

Hergebruik van effluënten voor irrigatie vergt sinds het voorjaar van 2019 een grondstoffenverklaring via OVAM. Aquafin verkreeg dit pas eind juli waardoor haar RWZI's eerder geen alternatief vormden voor het captatieverbod in het IJzerbekken. Bovendien is een registratie vereist via de Mestbank door het landbouwbedrijf dat het effluent ophaalt voor irrigatie, omwille van de beperkte aanwezigheid van stikstof en fosfor in het gezuiverde afvalwater. Omwille van de vaak zeer lage stikstof en fosforvrachten in de effluënten (het water wordt trouwens anders gewoon geloosd) is het wenselijk om deze maatregel te evalueren en te bekijken of – in het kader van administratieve vereenvoudiging – deze (=mestbankplicht) niet kan geschrapt worden.

Het gebruik van effluent bij Aquafin wekte ook wat wrevel los. Zo uitten enkele landbouwers hun ongenoegen dat ze niet mochten capteren uit de Heulebeek die langs hun percelen stroomt, maar andere landbouwers datzelfde water wel uit de RWZI enkele kilometers verder bovenstrooms mochten afnemen. Aquafin had in eerste instantie slechts drie captatiepunten in West-Vlaanderen. Deze werden tijdens de volle droogteperiode wel uitgebreid. De beperkte capaciteit maakt dat dit slechts een kleine oplossing biedt. De impact van het gebruik van dit effluentwater op de voedselproductie is nog onvoldoende gekend. Binnen het Vlaio-project irrigatie 2.0 dat door Inagro gecoördineerd wordt, zijn er beperkte mogelijkheden om dit op te volgen. Het aan Inagro ter beschikking stellen van extra financiële middelen om de bacteriologische effecten op de voedselproductie in kaart te brengen is een te nemen kans. Ontwikkelingen op Europees vlak dreigen echter de optie tot gebruik effluentwater van Aquafin te schrappen, omwille van de strengere vooropgestelde normering. Eventueel is dit op te vangen door te investeren in een nabehandelingsinstallatie in de RWZI's waar de voorbije jaren het meest effluent is afgenomen.

Eén **private put** werd in 2019 opengesteld: de put De Kluiten te Roksem. Er was een afname door landbouwers van 828m³ tussen 10-24 juli en van 194m³ tussen 13-30 augustus. Op de site van de suikerfabriek te Veurne was er op 23 september 2019 een plaatsbezoek. Het vormt een mogelijke toekomstige piste, die in 2019 nog niet benut werd.

In Gent startte een [proefproject](#) dat de aannemer verplicht om vanaf code oranje het **bemalingswater** op te vangen en gratis ter beschikking te stellen aan buurtbewoners. Het maken van een bouwput, vergt een tijdelijke verlaging van de grondwatertafel. In een stedelijke omgeving is het niet altijd mogelijk om het opgepompte grondwater terug in de bodem te brengen. Vanaf code oranje wordt het in Gent daarom opgevangen voor hergebruik. Er zijn nog heel wat praktische uitdagingen en het wettelijk kader is er nog niet op voorzien, maar is interessant als verder te onderzoeken denkpiste. Opleggen van voorwaarden is enkel zinvol als deze realistisch zijn en het naleven van deze voorwaarden ook opgevolgd wordt. De perceptie is vaak dat dit water verspild wordt in de riool. Dit blijkt uit de verontwaardigde reacties van inwoners over het oppompen bij bouwerven tijdens perioden van droogte.

4.3 Op niveau van communicatie

- **Waarschuwingprocedure** voor blauwalgen

In 2019 is er een tijdelijke werkgroep opgericht met als doel te komen tot een afsprakenkader voor blauwalgen. Het afsprakenkader is in mei 2019 gecommuniceerd via de VMM aan alle lokale besturen. In de praktijk is echter vooral gewerkt via een captatie- en recreatieverbod. De gefaseerde aanpak met daarbij meer aandacht voor risicocommunicatie vormt een aandachtspunt.

Zo vroeg De Vlaamse Waterweg op 15 juli aan de gouverneur om een verbod in te stellen op het Kanaal Roeselare-Leie. Er waren echter nog geen staalnames die de aanwezigheid van potentieel toxische blauwalgen bevestigden.

- **Provinciaal informatiepunt**

Het provinciaal informatiepunt publiceerde enkel de besluitvorming vanuit het provinciaal droogteoverleg. Wijzigingen in captatiebeleid door De Vlaamse Waterweg (aangepaste locaties) of beperkingen door blauwalgen kwamen niet op dit platform. In welke mate bereikt de provinciale website haar doel? Valt deze aanpak in de smaak? Is er nood aan één centraal loket?

Meerdere partners uiten de nood aan een dashboard met een volledig overzicht van maatregelen die verband houden met de droogtesituatie. De beschikbaarheid van alternatieve waterbronnen zoals de spaarbekkens krijgen er dan ook een plaats.

In de weergave van de informatie of de concrete indicator ook rekening houden met de doelgroep. Het waakpeil op www.waterinfo.be is relevant voor de waterbeheerder, maar is voor de landbouwer weinig zinvolle informatie.

- **Provinciegrensoverschrijdende afstemming** (en solidariteit)

Op het provinciaal droogteoverleg is er terugkoppeling over de afstemming met andere provincies en Noord-Frankrijk. De préfet stelde zich heel solidair op. De afstemming over maatregelen en communicatie verhoogt het draagvlak bij de doelgroep. Deze kwaliteit mag blijvend deel uit maken van het droogtebeleid. Vanuit de afstemming tussen de provincies komen tot hydrografisch dekkende besluitvorming. Gelijkaardige maatregelen voor grensoverschrijdende waterlopen verhogen de geloofwaardigheid van het gevoerde beleid.

- **Gedragsverandering**

Wat weten we over nalevings- en overtredingsmotieven van het captatieverbod? Er zijn verschillende methodieken die toelaten om hier de vinger op te leggen (interventiekompas,

onbevangen luisteren, gedragsverkenner). Op vandaag missen we hier nog kennis over. Dit is nochtans essentieel willen we met de gepaste interventies het gedrag een *duwtje* in de juiste richting geven, ook wel bekend als nudging.

Het kan interessant zijn om te motieven tot naleven en overtreden van het captatieverbod helder te krijgen. Voor de overtredingen kan dit via de analyse van de processen-verbaal en gesprekken met overtreders. Wat zijn drempels of typische houdingen? Hoe kunnen we onze interventies hierop baseren? Verbodsbepalingen werken immers enkel in specifieke situaties en bereiken we met de captatiebeperkingen ons doel?

Inzetten op waterdenken over de sectoren heen als één van de te nemen stappen. Burgers beschouwen waterbeschikbaarheid als evidentie en gaan er gemakshalve van uit dat anderen zich aanpassen. Insteek van sensibilisering is permanent gegeven, niet enkel tijdens reactieve optreden in droogteperiode.

4.4 Voor een meer robuust watersysteem

- Als preventieve maatregel hielden polderbesturen een relatief hoger zomerpeil aan. De polders evalueren dit zelf positief. Om aankomende droogteperiodes te overbruggen, kan een structurele **verhoging van de voorjaars- en zomerpeilen** soelaas bieden. Dit veronderstelt uiteraard een fijnmazig meetnet en infrastructuur die toelaat om het peil flexibel aan te sturen. Eventueel kan dit ook leiden tot een aangepaste inrichting en beheer als (waterrijk) natuur- en bosgebied.

Vanuit deze ervaring wil De Vlaamse Waterweg ook meer zicht hebben op de aflatpunten in het poldergebied en hun status om schade aan bepaalde percelen te voorkomen bij het toepassen van hogere peilen. Verder uit te werken in overleg met de polderbesturen.

- Verder inzetten op aanleg eigen **buffer**. Uitdaging is waar en wanneer er water valt, die veel beter te stockeren. Bufferbekkens helpen maar een klein deel van de landbouwers. Er zijn de voorbije jaren al veel meer aanvragen ingediend voor regenwaterputten op landbouwgrond. 2019 vormde het derde jaar met maatregelen om waterschaarste te vermijden. Het feit dat het drinkwater voor vee in die situatie leidingwater is en extra kosten met zich mee brengt, mag niet het doorslaggevend argument vormen om beperkte captatie voor vee toe te laten in situatie van aanhoudende droogte en steeds verder verminderende waterkwaliteit.
- Kan een landbouwer ook zelf gedurende bepaalde perioden van het jaar via drainage de ondergrondse waterreserves aanvullen?
- Verhogen buffercapaciteit door **verbreden van waterlopen**, zoals de Grote Beverdijkvaart. De grondverwerving is er gerealiseerd en ook de bruggen zijn aangepast. De kosten voor het uit

te voeren grondwerk zijn aanzienlijk, maar dat geldt evenzeer voor de landbouwschade door de droogte. Verbreden, ook door via grachtenstelsels opwaarts te werken. Dus ook verbreden van grachten via kleine waterstelsels. Het inzetten op gericht onderhoud (via onder meer slibruiming) biedt potentie om meer buffer te creëren.

- Verhogen buffercapaciteit door het **verbinden van stroombekkens**, zoals de aanleg van een sifon tussen het bekken van het Langeleed en dat van de Koolhofput of (bestaande) effluentkoker ervoor aanwenden.
- Waterverbruik in balans brengen met wateraanbod. De beschikbare waterhoeveelheid moet een element worden bij de teeltkeuze en de mogelijke alternatieven hiervoor.

Bijlage - bijdrage partners

1	Provincie West-Vlaanderen, gedeputeerde Bart Naeyaert – dienst waterlopen
2	De Vlaamse Waterweg
3	ANB
4	INAGRO
5	Middenkustpolder
6	Westkustpolder
7	IWVA

1. Provincie West-Vlaanderen

Bart Naeyaert, gedeputeerde integraal waterbeleid

Afbakening:

In West-Vlaanderen werd er voor gekozen om strenger te zijn inzake het captatieverbod dan het Vlaamse advies. In West-Vlaanderen hadden we bijna een totaalverbod (met uitzondering van twee polders en bevaarbare waterlopen) Dit is een mes dat aan twee kanten snijdt:

- Pro: heldere afbakening, zowel voor landbouwers, andere betrokkenen en de handhavers. Makkelijk en helder in communicatie.
- Contra: Een streng captatieverbod instellen, terwijl dit strikt genomen niet nodig is, veroorzaakt veel bijkomende economische schade, die eventueel vermeden had kunnen worden (inclusief veel kopzorgen).

Lokaal zijn er soms wel mogelijkheden om te capteren (bvb als er een specifieke voedingsbron op de waterloop zit). Door een dergelijk totaalverbod, worden al deze mogelijkheden uitgesloten. Maatwerk is niet meer mogelijk.

Kunnen we in de toekomst meer verfijnd te werk gaan? Nog sterker uitgaan van de te bereiken doelstellingen en de maatregelen daarop afstemmen?

Polder en buiten polder:

Het is duidelijk dat het poldergebied en het buiten-poldergebied een ander aanpak vergt. Deze gebieden moeten ook afzonderlijk geëvalueerd worden. Verzilting speelt enkel in het poldergebied.

Qua verzilting is het belangrijk om dit nog beter op te volgen, vooral ook in de periode van herstel. Hoe lang duurt het herstel, hoe verhoudt zich dat tot andere jaren, zijn er lange termijn-effecten....?

Communicatie:

Op de provinciale website werden alle besluiten van de gouverneur gepubliceerd, inclusief FAQ's en een aantal alternatieven. Daarnaast werden heel veel zaken niet gecommuniceerd via de provinciale website: de 'evolutie' van de vaste captatiepunten bij de Vlaamse Waterweg, de besluiten van de gemeenten in het kader van de Blauwalgen.....

Is er nood aan een centraal punt waar alles samen komt? Of heeft de aanpak van 2019 goed gewerkt?

Alternatieven:

- Put van Roksem: het openen/sluiten van de put ging vlot via de besluiten van de gouverneur
- Suikerfabriek Veurne: Eind september werd onderzocht of de putten opnieuw konden opengesteld worden. Dit kon, maar de regen heeft ons ingehaald.
- Aquafin: moeilijke start omdat aantal RWZI's niet beschikbaar waren.
- algemeen: het blijft moeilijk om (ad hoc) alternatieven te vinden.

Beperkingen op watergebruik

Er werden geen beperkingen ingesteld inzake het watergebruik, ook niet voor irrigatie (tijdstippen). Dit was een goede zaak.

Het is onduidelijk wat het instellen van tijdsperiodes voor wel/niet irrigeren (overdag irrigeren) als effect heeft op het watergebruik. Maatregelen kunnen enkel genomen worden als een duidelijk effect hebben. Dit is hier niet het geval.

Blauwalgen:

De mogelijkheden voor captatie waren in West-Vlaanderen heel beperkt. De ontwikkeling van blauwalgen heeft er voor gezorgd dat verschillende captatiepunten op de kanalen afgesloten werden. Nu wordt de strenge drinkwaternorm gehanteerd om een captatieverbod voor irrigatie in te stellen. Is dit terecht?

Er is dringend meer onderzoek nodig naar de ontwikkeling van blauwalgen, de preventie, de te hanteren normen, de persistentie van de schadelijke stoffen na irrigatie.....

Provinciale dienst waterlopen

Het politiebepsluit betreffende het verbod op watercaptatie uit de waterlopen had een duidelijke afbakening. De stapsgewijze keuze voor het volledig gebied, en niet enkel de ecologisch kwetsbare waterlopen (alhoewel dat ook heel moeilijk te selecteren/kwantificeren is) vond ik goed. Dat zorgde wel voor onbegrip bij de landbouwsector. De collega's van enkele andere provincies begrepen dat ook niet zo goed maar zij zetten aan de andere kant niet in op handhaving (enkel sensibilisatie), daardoor werden ze ook niet geconfronteerd met die problematiek.

Betreffende de handhaving, dat was al veel duidelijker en straffer dan vorige jaren. Desondanks zijn er nog steeds hardleerse kadetten die blijkbaar genoeg verdienen met de illegale watercaptatie om de boete met de glimlach te betalen.

2. De Vlaamse Waterweg

Situering

Deze evaluatienota over de waterschaarsteproblematiek in West-Vlaanderen vindt haar grondslag in:

- Laagwaterberichtgeving van het Waterbouwkundig Laboratorium
- Operationele waterhuishouding en trendanalyses De Vlaamse Waterweg nv
- Regelmatige deelname door De Vlaamse Waterweg nv aan het overleg over de waterschaarste in West-Vlaanderen o.l.v. Gouverneur Decaluwé
- Interne tussentijdse evaluatie De Vlaamse Waterweg nv

Evaluatie

Organisatie

Er valt organisatorische winst te halen door in het vroegere voorjaar al proactief droogte-overleg te houden. Dit overleg kan bv. de resultaten van de waterbalansstudie Kustregio doorstarten naar implementatie op terrein, maar kan ook al preventieve (beheers-)maatregelen afspreken voor maximale waterbeschikbaarheid in zomer 2020

Aanbeveling: Provinciaal droogte-overleg inplannen begin maart 2020

Tijdens het droogte-overleg kwam een aantal keer terugkoppeling van overleg met de Prefecture over de maatregelen die in Frankrijk werden genomen. Ook was er terugkoppeling van maatregelen die in andere provincies werden genomen.

Aanbeveling: Deze voorafgaandelijke afstemming zeker aanhouden in volgende droogte-overleggen. Maatregelen worden beter aanvaard door de gevatte actoren als “de overheid” blijkt geeft van afstemming en coördinatie.

Blauwalgen

De Blauwalgenproblematiek op het kanaal Roeselare-Leie omvatte meteen een groot traject dat verschillende gemeentegrenzen overschreed. Zowel qua efficiëntie als qua eenvormigheid had een captatie- en recreatieverbod vanuit de Gouverneur een betere en logischere oplossing geweest. Analoog aan de rampenplanning lijkt een hoger coördinatieniveau in deze materie van volksgezondheid aangewezen als de problematiek de gemeentegrenzen overschrijdt...hetgeen op een kanaal al gauw het geval is.

Aanbeveling: Captatie- en recreatieverbod door de Gouverneur laten instellen per besluit van zodra de blauwalgenbloei meerdere gemeentegrenzen overschrijdt.

Kanaal Roeselare-Leie is het snelst, het langst én het meest geïmpacteerd door blauwalgen in droogteperiode. Aanbeveling: Programma starten voor Brongerichte aanpak om het opkomen van blauwalgenbloei te vermijden of uit te stellen: input van vuilvracht/nutriënten terugdringen + minimale zomertoevoer van water uit regio Roeselare uitwerken.

Waterverdeling IJzerbekken

Opnieuw zakte het peil op de IJzer tot meer dan 30 cm onder normaalpeil, waardoor diepgangbeperkingen moesten ingesteld worden. De impact op scheepvaart is hierbij vanuit economisch oogpunt relatief beperkt omdat er momenteel weinig beroepsvaart vaart op de IJzer. Vanaf volgend jaar verwacht De Vlaamse Waterweg toenemende beroepsvaart op de IJzer, te beginnen met een innovatief project om 440.000 ton baggerspecie van Nieuwestede Houthulst via de IJzer af te voeren met vanop afstand bediende schepen. Diepgangbeperking levert De Vlaamse Waterweg imagoschade op in haar missie om beroepsvaart te promoten gezien de financiële repercussies op beroepsvaart en aanverwante bedrijvigheid.

Aanbeveling: Verder uitbouwen reservoirs voor behoefte drinkwaterproducenten / landbouw zodat de behoefte aan zomercaptatie uit de IJzer aanzienlijk wordt teruggedrongen.

Aanbeveling: Concrete afspraken maken op voorhand voor “afschakeling” in het IJzerbekken: Wanneer stopt aflaten naar polders? Wanneer stopt captatie voor irrigatie? Wanneer stopt captatie voor drinkwater? Wanneer stopt captatie voor vee? Wanneer stopt schutten in Fintele?

Verziltning

Een eerste proefopstelling met zout-continumetingen werd gerealiseerd in een samenwerking tussen VMM en De Vlaamse Waterweg. De proefopstelling had als doel om de waterkwaliteit te meten en op die basis te kunnen beslissen over waterdoorvoer van kanaal Plassendale-Nieuwpoort naar de IJzer en van de IJzer richting het Lokanaal. De omstandigheden dit jaar

waren bijzonder omdat de neerslag begin juni zorgde voor een optimale waterkwaliteit van de IJzer. Het KPN-water was te zout om de IJzer aan te vullen; het verbruik op de IJzer met bijhorende peildaling was vervolgens te hoog om nog water af te laten naar het Lokanaal.

Operationeel leverde het dus niet de gewenste meerwaarde, zij het wél om te beslissen niet tot waterallocatie over te gaan. Maar zeker en vast leverde de continuumeting op elk moment van de dag aan wie het wilde weten een zicht op de waterkwaliteit zonder handwerk met metingen ter plaatse en tabellenwerk.

Aanbeveling: Verder uitbreiden zout-continuumetingen met eenvormiger én toegankelijker *real time* uitlezing

Bij aanvang van de zomerperiode waren er al hoge zoutgehalten in de IJzer. Hoofdoorzaak is de lage bovendebieten van de IJzer om zout (verder te onderzoeken oorzaak) af te voeren naar zee + inlaten van zeewater tijdens omgekeerd spuibeheer ivf glasaalmigratie (samenwerking INBO – De Vlaamse Waterweg).

Aanbeveling: absolute EC-drempel opnemen in de procedure “Omgekeerd Spuibeheer” om het stopzetten van dit beheer te bepalen.

Waterallocatie

De Vlaamse Waterweg wil positief bijdragen aan waterconservering in het voorjaar door het IJzer-peil hoger in te stellen. Doelstellingen: buffervolume + maximale voeding van grondwater vanuit de waterweg en gravitair aangesloten waterlopen. Het hoger instellen van het IJzerpeil leverde meteen problemen op een bepaald hooilandperceel, waardoor de IJzer werd afgelaten en de buffer verloren ging voor latere captatie.

Aanbeveling: Onderzoeken welke ingrepen/afspraken nodig zijn om relatief schadeloos de oppervlaktewateren op een hoger dan normaalpeil te streven ivf preventieve waterconservering.

Er kan heel wat water uit de waterweg aangewend worden voor inlaten naar de polders. Momenteel ontbreekt overzicht van welke afluatpunten wanneer hoeveel open staan. De Vlaamse Waterweg is vragende partij om deze afluatpunten beter in kaart te brengen en om een kader af te spreken met de polders over het openen/sluiten van deze afluatpunten.

Aanbeveling: Overleg opstarten tussen De Vlaamse Waterweg en de polderbesturen.

Handhaving

Een georganiseerde handhaving en communicatie hierover onderschreef het belang van een sluitende captatieregeling in tijden van waterschaarste. Hiermee wordt zuurstof gegeven aan

verder denkwerk om structurele maatregelen om waterschaarste te vermijden/beperken te organiseren.

Mobiele captaties uit de waterweg

Dit jaar startte De Vlaamse Waterweg, in uitwerking van een aanbeveling uit vorige droogtejaren, met het groeperen van mobiele captaties op vooraf bepaalde captatiepunten langs de waterwegen. De combinatie van blauwalgenbloei in het kanaal Roeselare-Leie en de captatiestop in het Ijzerbekken zorgde ervoor dat heel wat van die punten onbeschikbaar werden. In die sfeer zijn enkele punten bij gecreëerd en verlegd om de noden te lenigen. Gemeentes gaven al aan het positief te vinden dat hier beleid rond gevoerd wordt. Vanuit de landbouw kwamen al enkele verbeterpunten naar boven voor keuze van captatielocaties.

Aanbeveling: Werking met vaste captatiepunten evalueren en bijstellen waar nodig.

3. ANB

In het algemeen denk ik dat het Agentschap Natuur en Bos kan stellen dat de aanpak van het reactief droogtebeleid is verbeterd tov vorig jaar.

De captatieverboden in ecologisch waardevolle waterlopen en meanders zijn voor het natuurbehoud een meerwaarde.

We stellen ook vast dat in praktijk in de (polder)waterlopen een relatief hoger zomerpeil wordt aangehouden als preventieve maatregel.

Het Agentschap Natuur en Bos vindt dit een positieve evolutie en pleit ervoor de voorjaars- en zomerpeilen structureel te verhogen, om eventuele aankomende droogteperiodes te kunnen overbruggen.

Als hierdoor bepaalde gebieden door hun lagere ligging hiermee in de problemen zouden komen, wil het Agentschap Natuur en Bos meedenken aan een oplossing, vb door hen in te richten en te beheren als (waterrijke) natuur- en bosgebieden.

Er zijn natuurlijk nog verder uit te werken zaken, zoals

1. de onderbouwing van de term 'ecologisch waardevolle waterlopen en meanders' tbv de andere partners
2. de waarschuwingsprocedure in geval van blauwalgenbloeien
3. het fijnmaziger meten van debiet en of peilen door de waterbeheerders

4. INAGRO

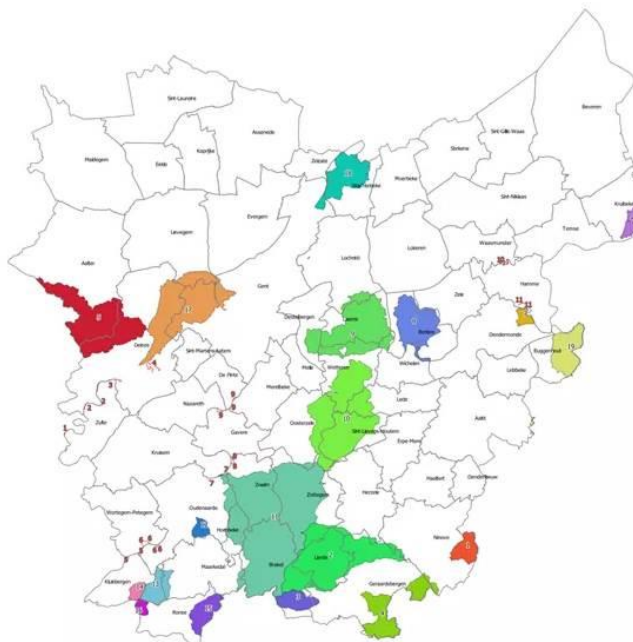
Politiebesluiten allerhande

Het is vanuit Inagro quasi onmogelijk om inzicht te krijgen in en een overzicht bij te houden van alle gemeentelijke politiebesluiten die captatiebependingen opleggen en weer opheffen. De beslissingen die op provinciaal niveau worden uitgewerkt kunnen vanuit Inagro vlot gecommuniceerd worden. Het zou goed zijn dat er ergens een dashboard ontwikkeld wordt waarnaar kan doorverwezen worden met daarin alle lokale politiebesluiten gelinkt aan de droogte. Op deze manier kan de landbouwsector (maar ook andere sectoren) nog beter geïnformeerd worden.

Dit dashboard zou dan ook kunnen gebruikt worden om over bv de beschikbaarheid van water in provinciale spaarbekkens te communiceren.

Captatieverbod in onbevaarbare waterlopen

Wanneer de Vlaamse droogte-commissie opschaalde naar code oranje, werd aan de provinciale droogte-commissies gevraagd om een captatieverbod op te leggen in ecologisch kwetsbare waterlopen. In de provincie Oost-Vlaanderen werd dit advies gevolgd en resulteerde dit in volgende gebieden met een captatieverbod.

In West-Vlaanderen daarentegen, werd over het volledige grondgebied, met uitzondering van de Oostkustpolder en de Nieuwe polder van Blankenberge, een captatieverbod uit onbevaarbare waterlopen opgelegd. Door deze beslissing was de West-Vlaamse aanpak een stuk strenger dan wat Vlaams gevraagd wordt en in andere provincies werd uitgerold. Dit heeft er ook toe geleid dat landbouwers bv in de toevoerwaterlopen naar de Mandel (deel 1° categorie) het water langs hun percelen moesten laten passeren om het dan wat verder over de weg op te halen. Een situatie die niet economisch en niet-ecologisch is.

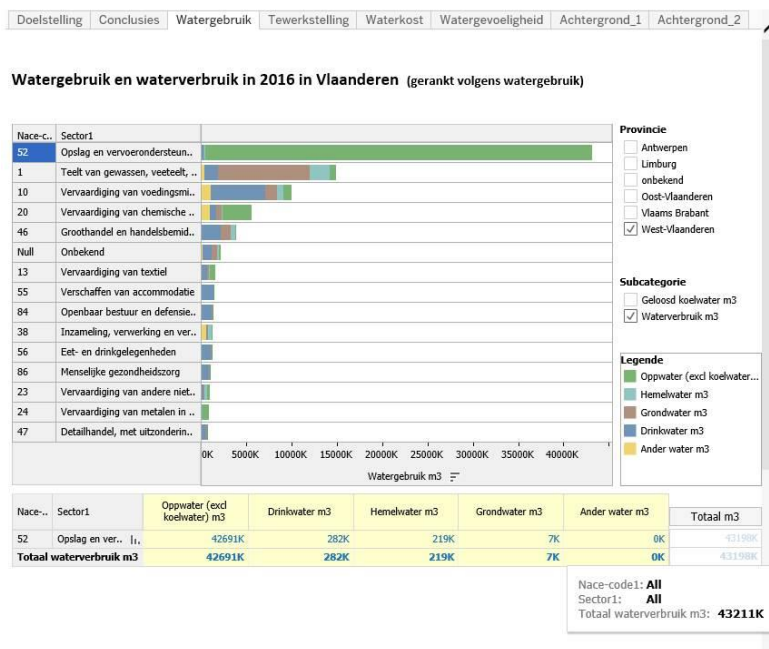
Het is dan ook wenselijk om bij eventuele toekomstige droogte crisissen de besluitvorming niet strenger te maken dan wat vanuit Vlaanderen gevraagd wordt.

Kan er voor West-Vlaanderen een analoge kaart gemaakt worden als bovenstaande kaart van de provincie Oost-Vlaanderen. Dit moet toelaten om bij een eventueel nieuw verbod versneld in te spelen op / te zoeken naar alternatieven in de betrokken gebieden. Door dit overzicht nu al te hebben, kan ook proactief gezocht worden naar alternatieven.

Gebruik oppervlaktewater door niet-landbouw

Zoals in het droogte-overleg van eind juli ook gemeld, werd de studie 'Socio-economisch belang van water in Vlaanderen' in opdracht van Vlakwa in 2019 geactualiseerd.. In deze studie kan voor Vlaanderen maar ook voor onze provincie West-Vlaanderen gekeken worden welke sectoren grootverbruikers zijn en welke waterbronnen aangesproken worden. Deze studie is terug te vinden via volgende link: <https://www.vlakwa.be/publicaties/socio-economisch-belang-van-water-in-vlaanderen-2019/>

Wanneer de oefening voor West-Vlaanderen doorlopen wordt, dan wordt volgend overzicht bekomen (oefening exclusief koelwater):

Met kop en schouders staat daar de sector met Nace-code 52 voorop. Een vlugge zoek leert dat die code 52 volgende betekent:

52 Opslag en vervoerondersteunende activiteiten

Deze afdeling omvat de opslag van goederen en de vervoerondersteunende diensten, zoals de exploitatie van vervoersinfrastructuur (luchthavens, havens, tunnels, bruggen, enz.), de activiteiten van vervoersagenschappen en de vrachtbehandeling.

Verdere analyse van het waterverbruik per type van deze sector leert dat vooral oppervlaktewater wordt gebruikt.

Het zou goed zijn om een antwoord te krijgen op volgende vragen:

- Wie zijn deze grote verbruikers?
- Hebben deze verbruikers het captatieverbod gerespecteerd? En zo ja, hoe hebben ze dan hun waterverbruik ingevuld? Zo nee, wat was de impact van deze captaties op de beschikbaarheid van oppervlaktewater en het effect op verzilting?
- Kan voor dit waterverbruik een andere waterbron worden aangesproken? Kan ontzilt zeewater hier een alternatief vormen?
- Kan de opdracht gegeven worden aan Vlakwa om dit uit te zoeken en samen met betrokkenen een plan uit te werken?

Vlaamse reglementering rond hergebruik van effluenten

Waterhergebruik zal steeds belangrijker worden, in eerste instantie intern in een bedrijf maar in tweede instantie ook extern tussen bedrijven. Om dit verder te stimuleren is het belangrijk om een aantal belemmeringen te herzien:

- Op vandaag blijft een bedrijf dat effluent ter beschikking stelt aan een ander bedrijf de lozingsheffing betalen. Het opheffen van de lozingsheffing moet in deze overwogen worden. De financiële middelen die op deze manier beschikbaar komen, kunnen een positieve stimulans zijn om maatregelen te nemen voor extern waterhergebruik en zodoende het totale waterverbruik in Vlaanderen reduceren.
- Bij hergebruik van effluënten ifv irrigatie moet op vandaag (en nieuw sinds dit voorjaar) een administratieve procedure doorlopen worden. In eerste instantie moet een grondstoffenverklaring aangevraagd worden. Op zich is dit positief omdat zo ook een risico-analyse gebeurt ifv de toepassingen waarvoor het effluent kan ingezet worden. Wordt het effluent opgehaald voor irrigatie dan moet – omwille van de beperkte aanwezigheid van stikstof en fosfor in het gezuiverde afvalwater – dit transport ook aangemeld worden aan de mestbank en geïntegreerd worden in de mestbankaangifte van het betrokken landbouwbedrijf. Omwille van de vaak zeer lage stikstof en fosforvruchten in de effluënten (het water wordt trouwens anders gewoon geloosd) is het wenselijk om deze maatregel te evalueren en te bekijken of – in het kader van administratieve vereenvoudiging – deze (=mestbankplicht) niet kan geschrapt worden.
- Vanuit Aquafin worden heel wat inspanningen geleverd om zoveel als mogelijk RWZI's open te stellen om effluent op te halen. Dit is een dankbare aanvulling waarbij evenwel wat beperkingen zijn:
  - Tijdens periodes waar de nood het hoogst is, is de capaciteit (vooral het aantal tappunten) binnen de Aquafin-installaties soms (te) beperkt. Dit leidt tot wrevel bij landbouwers en loonwerkers. Suggestie om Aquafin financieel te ondersteunen bij het voorzien van bijkomende tapinfrastructuur.
  - Gezien de herkomst van het water is het belangrijk dat er een goed beeld gekregen wordt op het effect van het gebruik van dit water op de veiligheid van het geproduceerde voedsel. Binnen het Vlaio-project irrigatie 2.0 dat door Inagro gecoördineerd wordt, zijn er beperkte mogelijkheden om dit op te volgen. Het aan Inagro ter beschikking stellen van extra financiële middelen om de bacteriologische effecten op de voedselproductie in kaart te brengen is een te nemen kans.
  - Er is een nieuwe EU-verordening in opmaak die gebruik van effluënten verder zal reguleren. Zoals de verordening nu voor ligt – en er is hierrond op Europees niveau vrij grote consensus – dan vervalt wellicht de optie 'gebruik effluentwater van Aquafin' omdat de vooropgestelde normering zeer streng wordt en het de aanbieder is die kwaliteit moet garanderen. Het zou goed zijn mocht Vlaanderen

zich organiseren om bij Aquafin-installaties een nabehandelingsinstallatie te voorzien. Dit zou in eerste instantie kunnen voorzien worden bij die Aquafin-installaties waar gedurende de laatste 3 jaar veel vraag was naar effluent.

Captatiepunten Vlaamse Waterweg

De Vlaamse Waterweg heeft sinds dit jaar het aantal punten waar met een mobiele installatie kan water onttrokken worden beperkt. Het is evenwel wenselijk om deze punten te evalueren en op een aantal kanalen (bv Kanaal Roeselare – Leie, Kanaal Ieper – Ijzer, ...) extra locaties in overleg met landbouwsector en gemeentebesturen te overwegen.

Capatatiebeperkingen door blauwalgen

Binnen de CIW werkgroep 'Blauwalgen' werd vanuit het Departement Landbouw en Visserij naar voor geschoven om de WHO-richtlijnen rond aanwezigheid van microcystines in irrigatiewater te volgen. Daarom komt de norm voor het opleggen van een captatieverbod ifv irrigatie te liggen op een grenswaarden van 1 µg/L. Dit is een normering die even streng is als bij drinkwater (na behandeling) en 20 keer strenger ligt dan de gehanteerde norm voor 'in-water' recreatie.

Dit resulteert in captatiebeperkingen die er op de website van de Vlaamse Waterweg als volgt uit zien:

Worden andere sectoren (andere dan recreatie) ongemoeid gelaten omdat er geen normeringen zijn? Zou het – omwille van het ontbreken van kennis en kunde – niet logischer zijn dat dezelfde strenge normeringen aangehouden worden voor alle sectoren (tenzij er wetenschappelijk bewijs is dat het hoger mag)?

En hoe werden bedrijven met vaste captatiepunten geïnformeerd? Werd een onderscheid gemaakt tussen landbouwbedrijven en niet-landbouwbedrijven?

Omwille van de strenge captatiebeperkingen voor irrigatie is er nood aan een wetenschappelijke onderbouwing van de gehanteerde normeringen. Onderzoeksvragen kunnen zijn:

- Is er een verschil tussen gebruik van met microcystines belast irrigatiewater bij vollegronds teelt dan wel bij hydroteelt.
- Is die 1 µg/L een correcte grens? Vanaf wanneer is er een (te hoge) accumulatie in de gewassen?
- Hoe remediëren of voorkomen? Wat kunnen we toepassen op locaties die gevoelig zijn voor de 'groei' van blauwalgen?

5. Middenkustpolder

Oorzaken

Een droge winter, een droog voorjaar, lage grondwaterstanden en hoge voorjaars- en zomertemperaturen zijn de oorzaak van een derde jaar op rij waterschaarste met een captatieverbod als gevolg.

Maand	2017	2018	2019
maart	33	75	75
april	13	111	16
Mei	55	94	52
Juni	9	2	84
Juli	72	12	50
augustus	147	104	33
September	137	47	61

Chronologie van de feiten

Omwille van de droge wintermaanden en droge weersvoorspellingen voor de eerste weken van maart, wordt reeds begin maart overgegaan tot het instellen van het zomerpeil. Door de geringe neerslag wordt het zomerstreefpeil nog niet gehaald op bepaalde plaatsen begin april. Het zomerpeil wordt volledig gehaald tegen de maand mei. Rekening houdend met de ervaringen van de twee voorgaande droge zomers wordt water opgespaard tot ruim 10cm boven het zomerpeil. Dit blijkt ook nodig om de zoutdruk tegen te gaan. Op 24 april meten we in de polderwaterlopen al sterk verhoogde zoutwaarden ten opzichte van de vorige metingen van 1 maart. Bepaalde waarden verdubbelen en in de Reygaertsvliet te Slijpe meten we een waarde van 9.160mg/l.

Op vrijdagavond 3 mei ontvangt het polderbestuur de melding van een dood rund in een weide te Mannekensvere. De zoutwaarde in het privaat waterbekken, waar de aanvoerslang van de weidepomp lag, bedroeg 27.300µs/cm. Dit waterbekken staat rechtstreeks in verbinding met de polderwaterloop WN.4.7.2. Het dier is wel dood door verdrinking op zoek naar zoet water in een andere waterloop palend aan de desbetreffende weide. Toch wel alarmerend dat dergelijk hoge zoutwaarden gemeten worden. Er komen al een vijftal aanvragen binnen voor watercaptatie om percelen te beregenen.

De zoutwaarden genomen begin juni blijven stijgen. Niet alleen in de Reygaertsvliet meten we 10.000µs/cm maar ook in de Kromme Elleboogsloot te Leffinge wordt 10.090mg/l gemeten. Door de aanhoudende droogte wordt al heel wat beregend vanaf de tweede helft van juni. Binnen het gebied van de Middenkustpolder kan het zomerstreefpeil nog aangehouden worden. Een aantal polderwaterlopen worden nog bevoeid vanuit het kanaal Plassendale-Nieuwpoort.

De weersverwachtingen voorspellen echter dat de warme droge periode blijft aanhouden waardoor wel meer water gecapteerd wordt uit de polderwaterlopen.

Op 10 juli 2019 wordt door de Gouverneur een overleg georganiseerd met alle betrokken partners. Hieruit volgt een algemeen captatieverbod uit alle waterlopen in het IJzerbekken, met uitzondering voor het beperkt capteren van water als drinkwater voor het eigen vee dat op de weide staat en aanmaakwater voor gewasbeschermingsmiddelen. Naar analogie met vorig jaar wordt de waterput "De Kluiten" gelegen langs de Zeeweg te Roksem opengesteld. Met toelating van de eigenaar Noël Senesael uit Oudenburg kan maximaal 32.000 m³ water gecapteerd worden. Dit wordt vastgelegd bij een politiebepsluit door de Gouverneur. Aanvragen moeten binnenkomen en goedgekeurd worden door de Middenkustpolder. Onze diensten dienen ter plekke toezicht te houden en de gecapteerde volumes bij te houden. Die volumes vallen volgens de VMM onder de heffing op de winning van grondwater en zullen rechtstreeks geïnd worden bij de desbetreffende landbouwers.

Een toestandsbeoordeling volgt op woensdag 24 juli 2019. De genomen beperkende maatregelen van 10 juli 2019 blijven van kracht, maar het gebied met een captatieverbod wordt uitgebreid met de afgesneden meanders van de Leie en de Schelde in West-Vlaanderen.

Op 24 juli 2019 ontvangen we een bericht van Noël Senesael om de watercaptatie in zijn waterput “De Kluiten” stop te zetten. Het peil is met 20 cm gedaald. In de maand juli werd 828m³ water uit zijn put gecapteerd door vier landbouwers.

Tijdens het captatieverbod werd door onze diensten tweemaal het noodnummer 101 gebruikt voor twee ‘veelplegers’, dit op zaterdag 13 juli en maandag 29 juli.

Op het provinciaal droogteoverleg van 13 augustus 2019 werd het captatieverbod met alle bijhorende maatregelen verlengd. Noël Senesael, eigenaar van de private waterput “De Kluiten” deelt mee dat opnieuw kan gecapteerd worden uit zijn put te Roksem. Er wordt tussen 13 en 30 augustus nog 194m³ water opgehaald uit de waterput te Roksem door twee landbouwers. Op vrijdag 30 augustus ontvangen we echter opnieuw bericht van Noël Senesael om de watercaptatie uit zijn put stop te zetten.

Het geplande droogteoverleg van 4 september 2019 werd geannuleerd omwille van de aanhoudende droogte en een verslechtering van de indicatoren. De geleidbaarheid in de maand augustus en september in de polderwaterlopen blijft hoog. De laatste zoutmetingen dateren van 29 september. Op een aantal locaties dalen de zoutwaarden maar evenveel meetpunten stijgen. In de maand september viel in de regio Oudenburg 61mm neerslag, waarvan 50mm de laatste 10 dagen. Gisteren, 1 oktober, werd 29mm genoteerd.

Evaluatie

De overlegstructuur onder het voorzitterschap van de Gouverneur heeft haar nut bewezen. Zoals blijkt uit de evaluatie en ervaringen van droogteperiode van de zomer van 2017 en 2018.

Het gelijkmatig instellen van een captatieverbod over een heel stroomgebied is duidelijker en rechtlijnig.

Er was een duidelijke, handhaafbare besluitvorming. Wie nog nood had om water te capteren kon dit nog vanuit de bevaarbare waterlopen in gebieden waar geen captatieverbod was.

6. Westkustpolder

Situering

Voor de Westkustpolder was de blijvende droogte vanaf mei 2019 snel alarmerend. In de winter van 2018-2019 werden er veel hogere peilen ingesteld dan normaal, ondanks het hooghouden van de peilen heeft de droogte toch een serieuze impact gehad op ons poldergebied.

Bevindingen 2019

Start van overleg

Vanaf mei 2019 daalden de peilen in het poldergebied, in juni gingen de overlegrondes van start. Hier hebben we dan meteen ook de kans gekregen om de problematiek op tafel te leggen.

We stellen voor om volgend jaar minstens even vroeg of een maand vroeger van start te gaan met het overleg. Zo kunnen we anticiperen op droogteperiodes door betere afstemming tussen de verschillende actoren en te kijken welke procedures nog moeten worden afgestemd.

Overlegplatform/-groep

- In de overleggroep is een overheersende stem over en voor groententeelt en veeteelt hoorbaar.
- De toeristische sector ontbreekt: naast landbouw is dit toch ook een grote economische pijler van onze streek in de zomer.
- De beschikbare waterhoeveelheid moet een element worden bij de teeltkeuze en de mogelijke alternatieven hiervoor.

Communicatie

Duidelijke communicatie is nodig in dergelijke situaties/periodes. De boodschap moet naar de verschillende partijen worden overgebracht op een zo efficiënt mogelijke manier.

- Voorstel: Een platform voor vragen, opmerkingen, voorstellen...

Het moment dat er in de media werd gesproken over de droogte was er een stijging in de aanvragen van captatievergunningen voor het beregenen van teelten.

Belang van grote wateraders

Meer nog dan voorgaande jaren is pijnlijk duidelijk geworden dat de westelijke polders te zeer afhankelijk zijn van de aanvoer via de bevaarbare waterlopen.

Bovendien merkten we dit jaar uitzonderlijk vroeg in het voorjaar een stijging in de geleidbaarheid van deze waterlopen, meer specifiek in de Ijzer ter hoogte van Nieuwpoort.

De lokale wateraders moeten een grotere bergingscapaciteit krijgen om periodes te overbruggen waarin de aanvoer wordt stopgezet.

Optimalisatie van buffermogelijkheden dringt zich op, zeker daar waar zich opportuniteiten voordoen.

- De verbreding van de Grote Beverdijkvaart. De gronden zijn reeds ingenomen, de bruggen zijn al decennia geleden aangepast, enkel het grondwerk dient nog uitgevoerd te worden. Het argument als zouden de kosten niet opwegen tegen de baten, zou na het tweede droogtejaar met torenhoge landbouwschade toch voorgoed van de baan moeten zijn?
- De aanleg van een sifon die het bekken van het Langeleed verbindt met de Koolhofput. Tot ver in de zomer wordt zuiver duinenwater via het Langeleed afgevoerd naar zee. Het opsparen van dit water is niet de ultieme oplossing en al helemaal niet voor de volledige polder gedurende een langere droogteperiode, maar een verdubbeling van de bevoelbare oppervlakte is zeker haalbaar.
- Inzetten van de bestaande effluentkoker in Wulpen om water van het Langeleed over te brengen naar de polder.

Deze initiatieven zijn nuttig zowel in periodes van waterschaarste als van wateroverlast.

De polder moet echter vaststellen dat de voorstellen en initiatieven op weinig bijval kunnen rekenen. Voorstellen voor grotere bufferinrichtingen (4000 m²) nota bene op percelen van de overheid die voor dat doel werden verworven, worden van de baan geschoven als te miniem en met weinig impact, terwijl kleinschalige private initiatieven door diezelfde overheden buffer-/infiltratievoorwaarden krijgen opgelegd (watertoets).

Overheden hebben een voorbeeldfunctie en moeten hun verantwoordelijkheid opnemen.

Handhaving

De handhaving verliep dit jaar vlotter dan voorgaande jaren. We hadden meer controle door volgende beslissingen:

- Beperking in tijd voor beregenen (tussen 20u en 8u) zo kon het personeel van de polder heel snel zien als er sprake was van inbreuk.
- Duidelijke boodschap bij het instellen van het captatieverbod, geen uitzonderingen.

Naar mate de droogte bleef aanhouden was er in augustus, begin september een stijging in het aantal inbreuken. Volgende redenen werden hier aangegeven door de landbouwers:

- De boetes wegen niet op tegenover het verlies van de opbrengst van de oogst van de boeren
- Er is geen waterleiding om het vee van leidingwater te voorzien, op het voorstel van standpijpen werd niet ingegaan.

De toekomst

Opstart

Wij zijn reeds in de winter gestart met het hoog houden van de peilen. Hierdoor bleef de geleidbaarheid van de onbevaarbare waterlopen lager dan andere jaren. Op vandaag is de geleidbaarheid in het merendeel van onze waterlopen nog steeds onder controle.

De Westkustpolder dringt erop aan dat polders de bevoegdheid zouden blijven behouden om vervroegde maatregelen te mogen treffen (beregeningsstop) in functie van conservatie van drinkwater voor graasvee. Eens het water is opgepompt voor beregening, is er voor de rest van het seizoen geen drinkwater meer voor het vee in de weiden. Dit tekort aan drinkwater zal een impact hebben op de toekomstige landbouwvoering met als gevolg een verdere afname van het areaal graasweiden en een toename van hooi- en akkerland.

Verbreden van de bestaande grote aders

- IJzer
- Grote Beverdijkvaart : onteigening is rond, bruggen zijn aangepast, maar de verbreding blijft uit...

Bijkomende kunstwerken

- Ophouden van water in hellend gebied met behulp van participatie, betrokkenheid en bewustmaking van de burger
- Behouden of evaluatie van vulplaatsen om het capteren veiliger te laten verlopen (verkeersveilig, minder schade en morsen)
- Meer inlaatpunten vanuit de bevaarbare waterlopen (belang van inlaatconstructies vooral in het voorjaar)

Herstel van het (fijnmazig) grachtenstelsel

Zoals ook beschreven staat in het Decreet Integraal Waterbeleid:

- Behouden en herstellen van het natuurlijk grachtenstelsel en inbuizing beperken
- Zorgen voor meer bergingscapaciteit
- Zoeken naar meer mogelijkheden om water op te houden of te verdelen, niet in het minst buiten polder waar de groententeelt geconcentreerd is

Zelfvoorziening

Ook landbouw, industrie, gemeenten, huishoudens... zijn ook verantwoordelijk om op zoek te gaan naar minder waterbehoevende teelten en activiteiten en/of om voldoende reservoirs te voorzien.

Handhaving

Behoud van de huidige handhaving van 2019 met volgende aandachtspunten/voorstellen:

- Handhaving van de politie betreffende het captatieverbod was eens serieuze verbetering in vergelijking met voorgaande jaren, dit kwam ook in de media aan bod. Een uitbreiding van deze ordehandhaving zou welkom zijn in het kader van de captatievergunningen die door de polder worden verleend (cfr nood aan de aanwezigheid van een politiereglement)
- verbod op nachtelijke transporten : de chauffeurs in dienst van loonwerkers werken 18 u per dag (normale dagtaak + watertransporten 's nachts), zijn oververmoeid en in vele gevallen nog piepjong. De veiligheid van de chauffeurs, maar ook van andere mensen komt in het gedrang.
- Nood aan gevolgen met een grotere impact bij inbreuken: inbeslagname van het captatiemateriaal, grotere boetes, mogelijkheid tot gerechtelijke procedure...
- Een polder beschikt over weinig middelen en mensen. De ingelanden zorgen grotendeels zelf voor de financiering van de werking. Het bestuur en personeel van de Westkustpolder hebben zich gedurende de droogteperiode volledig moeten toelagen op de opvolging van de maatregelen, zoutmetingen, peilmetingen... De maatregelen werden door de Westkustpolder heel strikt opgevolgd.
De captaties in de polder gebeuren hoofdzakelijk door groentetelers van buiten de polder. De Westkustpolder en Zuidijzerpolder kampen beiden met dit probleem. De dijkgraaf stelt voor een retributie te voorzien voor de grootgebruikers.
- De droogtemaatregelen zouden ook afgestemd moeten worden over de grenzen van de poldergebieden. Zo hebben wij te maken met onder andere de Franse Moeren waar acties betreffende beregenen, capteren en peilbeheer niet overeenstemmen met die van de polders.

Specifiek voor de waterloopbeheerders:

Als polder zou het een meerwaarde zijn als:

- Er minimumpeilen worden vastgelegd in functie van het behoud van een drinkwatervoorraad

- Er minimumpeilen worden gehanteerd ten einde extreme uitdroging met oeververzwakkingen en bedreiging van waterleven als gevolg te voorkomen.
- Er een uniform captatiebeleid uitgewerkt kan worden

Als polder zullen we ook de ingelanden meer motiveren om buffers te voorzien

Criteria vastleggen

Kunnen er criteria worden vastgelegd in tijden van droogte over welke toepassingen prioritair zijn en tot hoever het verbruik van lager geprioriteerde toepassingen toegestaan wordt?

Water: drinkwater voor de mens, voor graasvee, voor vee op stal, beregening van gras, van vlas in de bloei, van bloemkolen, water voor recreatie, voor pleziervaart, minimumpeil ter bescherming van de waterloop en haar oevers...)

7. IWVA

De droogtesituatie noopte dit jaar niet tot specifieke acties voor de IWVA. Niettemin was het overleg en de verslaggeving ook voor ons heel nuttig. Het geeft ons ook de mogelijkheid om indien nodig tijdig te kunnen ingrijpen alsook voeling te blijven houden met de problematiek bij onze partners.